

”DEN DIGITALE ØKONOMIENS” FAR ER 100 ÅR!

”Den digitale økonomiens” far Ronald Coase fylte 100 år 29. desember. Til våren kommer han med ny bok!

Det er tre ting som er bemerkelsesverdig med den britiske økonomen Ronald Coase:

- 21 år gammel (i 1932) holdt han en forelesning som var banebrytende. Han stilte det grunnleggende spørsmål: Hvorfor eksisterer bedrifter i det hele tatt? Hvorfor ikke overlate alt til markedet? Hans svar var at en slik organisering reduserte aktørenes ”transaksjonskostnader”. Ideene kom i bokform i 1937 med tittelen *”The Nature of the Firm”*. Han fikk flere år senere (1991) Nobelprisen i økonomi for sitt arbeid på dette området.
- Teorien om bedrifters transaksjonskostnader ble senere grunnlaget i den såkalte ”digitale økonomien”, beskrivelsen av hvordan bedrifters kommersielle utnyttelse av Internett var tradisjonelle bedrifters økonomi overlegen. Men den har også hatt betydning for så vidt forskjellige temaer som *Business Process Reengineering, verdikjede- og verdinettverk-tenkning, for de-regulering av telemarkedet og for outsourcings-debatten!*
- 29. januar i 2010 fylte han 100 år. Det er i seg selv en bragd. Ennå større bragd er det at han til våren kommer med ny bok. Den handler om den økonomiske utvikling i Kina i årene fremover! Noen blir aldri gammel.....

Teorien om bedrifters transaksjonskostnader var banebrytende i forhold til datidens dominerende økonomiske teorier. De var preget av *Adam Smiths* tanker om spesialisering og arbeidsfordeling. Adam Smith var tilhenger av det frie markedets fortreffelighet (selv om han senere ga inspirasjon til Karl Marx` s teorier).

Ronald Coase var opprinnelig sosialist og mente at statlig og sentral styring og planlegging var bedre enn markedskreftenes frie spill. Etter fullført økonomiutdanning 1932 aktet han å bevise dette ved å studere hvordan bedrifter organiserte seg internt. Mens Adam Smith (og andre) fokuserte på hvordan de eksterne markedskreftene fungerte, flyttet Coase fokus over til hvordan bedriftene fungerte internt. Det var et skifte fra det som er beskrevet som å flytte fokuset over fra *”oseanet (dvs. markedet) av ubevisst samhandling og samarbeid”*, til *”øyene (dvs. bedriftene) med bevisst maktkoordinering”*. Hans bidrag til økonomien er påpekningen av at bedrifter samordner aktiviteter internt, som innkjøp, markedsføring, salg, produksjon, distribusjon, for å spare *transaksjonskostnader*. Transaksjonskostnader er (bl.a):

- **Søkekostnader:** tiden (og kostnaden) ved å skulle søke seg fram til aktuelle produkter og leverandører
- **Informasjonskostnader:** tiden (og kostnaden) ved å skulle sette seg inn i egenskapene ved produktet som tilbys
- **Forhandlingskostnader:** tiden (og kostnaden) ved å forhandle seg fram til en gunstigst mulig avtale.

Det finnes flere slike kostnader: *Beslutningskostnader, evalueringskostnader,.etc.*

Det er rett og slett lurt å samordne disse kostnadene innenfor en felles struktur, nemlig en bedrift, var Coases hovedtese. På den måten blir bedriftene mer effektive og konkurransedyktige.

Teorien ble et sentralt element når Internett ble kommersialisert. Bedrifter som satset på netthandel reduserte dramatisk kjøper og selgers transaksjonskostnader, slik som å innhente informasjon og sammenligne leverandører, forhandle fram avtaler, og gjennomføre handelen. Alle dot.com-bedriftene hadde Coases teori om transaksjonskostnader i sine power-point-presentasjoner for å få kapital fra villige investorer....

Det som er det unike i Coases teorier er først og fremst at han gikk bort fra det rent teoretiske aspektet økonomisk teori bygde på. Han gikk direkte til bedriftslederne og spurte hva de gjorde og hvorfor de gjorde det; altså en langt mer empirisk tilnærming enn datidens (og dagens) økonomer gjorde og gjør.

Coase pekte på at det hele tiden vil være en balanse mellom det frie marked og den kontrollerte samordning av aktiviteter som en bedrift har kontrollen over. *Nye bedrifter med lavere transaksjonskostnader* ville utkonkurrere større bedrifter som i årenes løp hadde pådratt seg stadig høyere interne transaksjons- og koordineringskostnader. Dette griper rett inn i kjernen på konkurransen mellom dot.com-bedriftene og de tradisjonelle bedriftene de konkurrerte med. Men det forklarer også hvorfor *bedrifter som vokser over en viss størrelse* pådrar seg flere interne transaksjonskostnader som blir en konkurranseulempe i forhold til nyetablerte bedrifter i samme område.

Coases teori går derfor utover å se på transaksjonskostnadene, ved å se på samspillet mellom bedriftene og markedet, og konkurransen bedrifter i mellom. Fra å være fokusert på enkeltprosesser, gir teorien derfor grunnlag for "kalibreringen" mellom markedet og den enkelte bedrift. "Outsourcing" er en typisk eksponent for dette: Hva er mest hensiktsmessig av å "eie" eller "leie"? Coases teori om transaksjonskostnader er derfor en teori om hvilken *strategi* bedriftene bør velge. Men det er også en teori om hvordan markedet skal reguleres (jfr. telesektoren), altså hvordan staten bidrar til konkurransen i markedet.

Coases innflytelse går langt utover den kommersielle bruken av Internett, såkalt netthandel. Populære slagord som *Business Process Re-engineering* i 80-årene bygger også på Coases transaksjonsteorier. Det samme gjør teorier om å optimalisere verdikjedene mellom bedriftene – i form av det *Michael Porter* kalte *verdikjeder* og *verdisystemer* (flere kjeder i sammenheng). Og selvsagt er diskusjonen om "*outsourcing*" av aktiviteter basert på Coases tanker. Boken "*The problem of Social Cost*" la grunnlaget for den reguleringspolitikk – av blant annet telesektoren – som USA og Europa gjennomførte i 80 -90-årene.

Er Coases teorier fremdeles aktuelle i dag, eller er nyere teorier i ferd med å sette Coase noe i skyggen? Senere teorier har vist at bedrifters konkurransefortrinn ikke ligger bare i lavere transaksjonskostnader. Strategiske fortrinn er også "*bedriftskulturen*" og "*den kollektive og aggregerte kunnskap*" som bedriften samler seg opp gjennom flere år. Den kan heller ikke kjøpes på det frie markedet. Mer omstridt er det om "*innovasjon*" springer ut av den organiserte bedrift, av det frie marked - eller samspillet mellom dem.

I mellomtiden får vi i spenning vente på hvordan Coase forklarer den økonomiske utvikling i Kina – boken kommer i juni 2011! Se: [HER](#)

Arild Haraldsen